

Emtia Fiyatlarındaki Dalgalanmalar Konferansı

Özel Sektör Toplantısı

12 Eylül 2011

İstanbul, Türkiye

İstanbul Bildirgesi

1. Biz, G-20 ülkelerinin özel sektör temsilcileri, G-20 Fransa Başkanlığına, emtia fiyatlarındaki dalgalanmaları ve dünya ekonomisine olan etkilerini çalışma programında öncelikli bir konuma aldığı için teşekkür ederiz.
2. Ayrıca, Türk iş dünyası adına Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ne (TOBB) ve TÜSİAD'a bu konferansa başarılı bir şekilde ev sahipliği yaptıkları ve İstanbul'daki cömert misafirperverlikleri için teşekkür ederiz. Türkiye gibi yükselen önemli bir G-20 ülkesi ve bir emtia ithalatçısının bu konferansa ev sahipliği yapıyor olması, ekonomilerimizde dalgalanma olgusunun değerlendirilmesinin ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.
3. TÜSİAD Başkanı Sayın Ümit Boyner'in ve TOBB Başkan Yardımcısı Sayın Halim Mete'nin gündem belirleyici açıklamalarının yanı sıra Sayın Mehmet Öğütçü ve Sayın Bruno Bensasson'un moderasyonunda düzenlenen geniş katılımlı panelden çıkan başlıca mesaj ve eylemler aşağıda özetlenmektedir.

Yeni ve yenilikçi bir yaklaşım ihtiyacı

4. Emtia fiyatlarındaki dalgalanmalar iş dünyamız ve ortak siyasi geleceğimiz açısından kritik bir öneme sahip. İş dünyasının liderleri sürdürülebilirliği sağlamak ve geleceğimiz açısından emtia piyasalarındaki dalgalanmalara ilişkin geleneksel yaklaşımımızda bir "zihniyet değişimi" ve hatta "düşünce yapısında devrim" için çağrıda bulunmuşlardır. Emtia piyasalarının oldukça karmaşık bir yapısının olması ve değer zincirindeki bütün işletmeleri ve bireyleri etkilemesinden dolayı küresel toplumun yatırımlar için yenilikçi çözümlere odaklanması, talep yönetimi ve politika koordinasyonuna önem vermesi gerektiği konusunda fikir birliğine varmış bulunmaktayız. Bu süreç boyunca, iş dünyası, politika yapıcılara yenilikçi ve proaktif çözümlerin bulunması için yardım etmeli ve rehber olmalıdır.
5. Özellikle gıda ve enerjide gözlenen emtia fiyatlarındaki aşırı dalgalanmaların, devam etmekte olan ekonomik toparlanma ve emtia piyasalarında kapasite arzını artırmaya yönelik yatırımlar açısından yeni riskler ve belirsizlikler barındırdığının farkındayız.

Küresel çözüm ihtiyacı

6. Küresel emtia piyasasındaki mevcut durumun daha önceleri görülmemiş yapısı, hiçbir kurum veya çıkar grubunun tek başına çözüm anahtarını elinde bulundurmadığını göstermektedir. Geçmişte yaşanan fiyat artış ve inişleri ile bunların dünya ekonomisine yansımalarından bazı dersler çıkarabiliyor olsak dahi mevcut durumdaki sorunlar büyük ölçüde benzersizdir. Bu yüzden olabildiğince ilgili taraf ve paydaşı çözüm süreçlerine dâhil etmek önemlidir.

7. Burada iş dünyası kritik bir rol üstlenmektedir. Tartışmalarımız sonucu G-20 hükümetlerinin tüm ihracatçı ve ithalatçı ülkelerin yanı sıra önemli emtia üreticileri, tüccarları ve finansmanıcıları için piyasa mekanizmalarını bozmadan ve yoksulları piyasa güçlerinin kapislerine bırakmadan nasıl daha iyi küresel çözümler geliştirebilecekleri konusunda fikir üretilmiştir.

8. Konferans süresince ele alınan diğer önemli görüşler

- Emtia fiyatlarında 2000'lerin başında başlayan uzun süreli yükselme eğilimi ve küresel kriz ardından yakın geçmişte ortaya çıkan dalgalanmalardaki artışın birbirlerinden ayrı bir şekilde değerlendirilmeleri gerekmektedir;
- Büyük ölçüde Yükselen Asya'dan kaynaklanan artan küresel talep emtia fiyatlarındaki uzun vadeli yükselme eğiliminin ana sebebi olarak görülmektedir;
- Yeni arzın oluşması bir on yıl alabilir ve yeni arz oluşumunun önündeki kısıtlar halihazırda dar olan piyasanın durumunu daha da zorlaştırmaktadır.
- Küresel toparlanma süreci ile ilgili belirsizlik fiyat dalgalanmalarının ana unsurlarından birisidir ve küresel büyümeye ilişkin herhangi olumlu veya olumsuz bir haberin etkisi doğrudan emtia fiyatlarına yansımaktadır
- Fazla düzenleme, yatırım ve ticaretin önündeki engeller ve özellikle tarımsal emtialardaki fiyat sübvansiyonları piyasa mekanizmasını eninde sonunda bozmakta ve fiyat dalgalanmasını artırmaktadır.
- Emtialar küresel bir piyasada işlem görmekte ancak politikalar ve düzenlemeler ulusal olarak uygulanmaktadır. Politika koordinasyonu olmadığı takdirde bu durum piyasalara daha fazla dalgalanma olarak yansımaktadır

Önerilen eylemler

9. G-20 ülkelerinin özel sektör temsilcileri olarak, aşağıdaki mesaj ve eylemleri, bu yıl Kasım ayında Cannes'da düzenlenecek olan B-20 İş Zirvesi ile G-20 Hükümet Liderleri Zirvesine iletmek konusunda mutabakata varmış bulunmaktayız:

Piyasa temelleri spekülasyondan daha önemlidir

9.1. Emtia piyasaları üzerine yapılan finansal spekülasyonların, fiyat artışlarının ana sebebi olduğu teorisini destekleyecek yeterli kanıt bulunmamaktadır. Bu evrede mevcut kanıtlar, temel faktörlerin emtia fiyatlarının esas belirleyicileri olduğuna işaret etmektedir, spekülâtörler de bu süreçte *ancak* ikincil bir rol almaktadırlar.

9.2. Dünya büyümesinin lokomotifleri olarak yükselen piyasa ekonomilerinin öne çıkmasıyla birlikte, küresel büyüme bileşimindeki kayma bu dönemdeki en önemli temellerden birisi olmuştur. Yükselen piyasa ekonomilerinin genel olarak, gelişmenin emtia-yoğun evrelerinde bulunmalarından dolayı, söz konusu ülkelerdeki sanayileşme ve altyapı çalışmalarının artmasıyla küresel talepte emtialara doğru bir kayma gerçekleşmiştir.

9.3. G-20 hükümetlerine, üreticilerin pahalı sermayeyi elde tutmalarına gerek olmadan fiyat riskine karşı korunmalarını sağlayan finansal spekülâtörlerden ziyade, piyasa temellerini iyileştirmeye odaklanmaları için çağrıda bulunuyoruz.

Şeffaflığın artırılması ve uzun vadeli yaklaşım

9. 4. İnaniyoruz ki, aşırı fiyat dalgalanmaları belirsizliğe sebep olmakta ve çeşitli ekonomik paydaşların öngörü yetilerini engellemektedir. Bu belirsizlik emtia piyasalarındaki şeffaflığın eksikliği nedeniyle daha da şiddetlenmekte, fiyatların daha da dalgalanmasına sebep olmaktadır. Emtiaya dair güvenilir uluslararası arz talep eğilim verilerinin eksikliği, fiyat oluşumunu güçleştirmekte ve dalgalanmayı artırmaktadır. Emtia stok seviyeleri hakkında daha iyi bilgilendirmenin sağlanması ileri doğru bir adım olacaktır.

9.5. Daha iyi işleyen piyasalara sahip olabilmemiz için bilgi asimetrilerinin ortadan kaldırılması gerektiğine inanıyoruz. Böylece arz, talep ve depolama akışı hakkında doğru ve zamanında bilgi toplamak ve yaymak politika yapımcılarının temel önceliklerinden olmalıdır. Politika koordinasyonu, arz zinciri boyunca sağlanmalıdır. Uluslararası Enerji Forumu'nun JODI yapısı ve Gıda ve Tarım Örgütü'nün AMIS'i bu bağlamda desteklenmeye değer girişimlerdir ve bu tür yapılar başka emtialara da yayılmalıdır. Bu, piyasa katılımcılarının ve politika yapımcılarının fiyat dalgalanmasının kaynakları ve etkileri hakkında olgulara dayalı bir fikir birliğine ulaşmalarına yardımcı olacaktır.

9.6. Gelişmiş G-20 ülkelerine ve konu ile ilgili uluslararası kuruluşlara, istatistikî raporlama sistemlerini ve veri toplama-yayma mekanizmalarını geliştirmek isteyen ülkelere teknik yardımda bulunmaları için çağrıda bulunuyoruz. Gelecekteki arz, talep, envanter ve fiyat oluşumu süreçlerine yönelik olarak uzun vadeli yaklaşımda bulunmalarını teşvik ediyoruz.

Emtialar arasında ilişki

9.7. Emtia fiyatları, hisse senedi ve kur değerlerinden çok daha fazla birbirine bağlıdırlar. Bir emtianın fiyatı, üretiminde ve taşınmasında başka emtianın kullanılmasını gerektirdiği ya da özü itibariyle ilişkili olduğu için büyük ölçüde diğer emtiaların fiyatlarına bağlıdır. Uluslararası ticarete konu alan emtialar için üreticinin ve tüketicinin para birimlerinin gücü de

fiyatları etkileyebilir. Bu yüzden G-20 hükümetlerine bütünsel bir şekilde politika üretebilmeleri amacıyla dış emtia piyasalarını daha iyi anlamaları için çağrıda bulunuyoruz.

Piyasa istismarıyla başa çıkmak için yaptırımli bir düzenleyici çerçeve tasarımı

9.8. Emtia piyasalarındaki düzenlemeler uyumlu değildir. ve bazılarında hiçbir düzenleme mekanizması bulunmamaktadır. Hem emtia hem de finans piyasalarındaki piyasa istismarlarını ve fiyat manipülasyonlarını yönetecek bir dizi kuralın ortaya konulması için çabaların artırılması yönünde çağrıda bulunuyoruz.

9.9. Ancak, tüm ülkeleri kapsayacak aşırı bir üst düzenlemenin piyasaların gelişmesini engelleyeceğine inanıyoruz. Yaptırımli olan düzenlemelerin belirli emtialarda, finansal ve tescilli anlaşmalar da dahil olmak üzere, piyasa istismarcılarını, piyasaların doğru şekilde çalışmalarını sağlayacak şekilde hedef almalarını öneriyoruz.

Emtialar için adil rekabet alanının sağlanması

9.10. Fiziki pazarlara yatırım yapabilecek oyuncuların sayısının artırılması, kaynakların etkin tahsisini mümkün kılar ve küresel arz-talep dengesizliklerini azaltır. G-20 hükümetleri, hammadde ithalat ve ihracatlarını kontrol eden, yeni düzenlemeler getiren ülkeler için Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kurallarını etkili bir şekilde uygulatarak, uzun vadeli, etkin ve istikrarlı düzenleyici kuralların yatırım ve ticari akımları düzenlemesini sağlamalıdır.

Talep yönetimi ve kaynakların etkin kullanımının teşviki

9.11. Emtia tüketimindeki artışın sınırlandırılması için hammadde kullanımına yönelik etkin politikalar önem taşımaktadır. Bu, farklı emtiaların sürdürülebilirliğini sağlama çabalarına azami düzeyde katkıda bulunacaktır. Ayrıca, G-20 hükümetlerine, etkin tüketim kalıplarını çarpıtacak fiyat sübvansiyonlarını (politik ve sosyal gerçekliklerin izin verdiği ölçüde) kaldırmaları için çağrıda bulunuyoruz.

İş ortamı ve politikası ile kurumsal çerçevenin iyileştirilmesi

9.12. Emtia arzının ve stoklarının artırılması, fiyat dalgalanmalarını azaltmak için kilit noktadır. Bu, önemli miktarda yatırımın değer zinciri doğrultusunda enerji, gıda ve metale yönlendirilmesi anlamına gelmektedir. Yatırımcılar, sadece ev sahibi hükümetler iş yapmaya elverişli bir ortam sağladığı sürece harekete geçebileceklerdir. Bu nedenle, G-20 hükümetlerine, uygun politika, hukuki ve kurumsal çerçevelerin inşasında çabaları desteklemekte kararlı olmaları için çağrıda bulunuyoruz.

En savunmasız kesim için sosyal adalet

9.13. Özellikle yakıt ve gıdada yükselen emtia fiyatları ve dalgalanma, milyonları yetersiz beslenme ve açlık tehdidine maruz bırakmış ve dünya çapında toplumsal gerilimleri derinleştirmiştir. Piyasa temelli mekanizmalar, emtia piyasasındaki dalgalanmalardan dolayı zor duruma düşenlerin yaşadığı sorunları, güçlü riskten korunma enstrümanları ile kalkınma ve sosyal politikalar olmadan çözemeyecektir. Bu nedenle, G-20 hükümetlerini, küresel toplumun en savunmasız olan kesimlerinin, temel ihtiyaçlarının sürdürülebilir arzını güvence altına almaya yönelik, özel politikalar belirlemeye çağırıyoruz.

Sonuç olarak

10.1. G-20 liderleri bu sorunlara karşı mücadele etmeli ve iş dünyasıyla daha yakın işbirliği geliştirmelidirler. Durumun kaynaklandığı temeller ve gerekli politikaların uygulanma süreci uzun süren olgular olmasından dolayı, bu sorunun Fransız dönem başkanlığı sonrasında da G-20 gündeminde yer alması son derece tavsiye edilmektedir.

10.2. Türkiye ve Türk iş dünyası, B-20 çatısı ve ICC-WEF gibi her türlü platformda bu kritik alanda çabalarını sürdürme isteklerini, beyan etmişlerdir.